

Designing a Model of Stock Market Training Curriculum for Senior High School Students

Meysam Ajam

Ph.D. Student in Curriculum Studies, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Mohammad Akbari *

Associate Professor of Curriculum Studies, University of Birjand, Birjand, Iran

Abstract

The domain of professional economic education, as one of the essential dimensions of human development, focuses on enhancing learners' capabilities in economic and professional activities. This study aimed to design a curriculum model for stock market training to improve professional economic literacy among high school students. The research follows a qualitative meta-synthesis approach, which integrates empirical studies to generate synthesized generalizations while defining their scope and limitations. The present research scope includes printed and digital resources related to professional economic training, sourced from reputable scientific journals and databases such as Magiran, SID, Noormags, ERIC, and Irandoc. The sample encompasses the entire research domain. To ensure content validity, expert opinions from curriculum specialists and academic professionals were incorporated. The research findings were analyzed based on Tyler's four fundamental curriculum components: objectives, content, instructional methods, and evaluation. The results indicate seven key themes and 52 fundamental sub-themes, which include: history of the stock market, joint-stock companies, financial markets, key players in the capital market, trading operations (buying & selling), common stock market terminologies, factors influencing stock prices.

Keywords: Stock market, Stock market training model, Curriculum design, Financial markets.

* Corresponding Author: akbaryborng2003@birjand.ac.ir

How to Cite: Ajam, M., Akbari, M. (2024). Designing a Model of Stock Market Training Curriculum for Senior High School Students, *Qualitative Research in Curriculum*, 5(15), 1-24. DOI: 10.22054/qric.2025.61546.332

طراحی الگوی برنامه درسی آموزش بورس به دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه

دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

میشم عجم

دانشیار برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران

محمد اکبری *

چکیده

ساحت تربیت اقتصادی حرفه‌ای به‌عنوان یکی از ساحت‌های رشد که ناظر بر رشد توانایی متریبان در فعالیت اقتصادی و حرفه‌ای می‌باشد از اهمیت زیادی برخوردار است. این پژوهش با هدف طراحی الگوی برنامه درسی آموزش بورس به‌منظور بهبود ساحت تربیت اقتصادی حرفه‌ای طراحی و تدوین شد. این پژوهش کیفی از نوع سنتزپژوهی است. هدف از روش سنتزپژوهی این است که تحقیقات تجربی را به‌منظور خلق تعمیم‌ها، ترکیب کند. تعمیم‌هایی که در آن، حدود مرزهای تعمیم نیز مشخص می‌شود. قلمرو مطالعاتی منابع چاپی و دیجیتالی نوشته‌شده پیرامون ساحت تربیت اقتصادی حرفه‌ای در ژورنال‌ها و سایت‌های علمی معتبری چون SID، Magiran، Noormags، ERIC، IRANDOC را شامل شد. نمونه موردبررسی تمام قلمرو مطالعاتی را در بر گرفت. برای اعتباریابی محتوا نیز از نظر اساتید و صاحب‌نظران برنامه درسی استفاده شد. یافته‌های پژوهش بر اساس عناصر برنامه درسی ۴ گانه تایلر شامل: هدف، محتوا، روش و ارزشیابی مورد تحلیل قرار گرفت. یافته‌های پژوهش حاکی از وجود ۷ مضمون اصلی و ۵۲ مضمون پایه بودند. مضامین کلی شامل: تاریخچه، شرکت‌های سهامی، بازارهای مالی، عوامل فعال در بازار سرمایه، عملیات خرید و فروش، اصطلاحات رایج در بورس، عوامل مؤثر بر قیمت سهام بودند.

کلیدواژه‌ها: بورس، طراحی الگوی آموزش بورس، برنامه درسی، بازار.

۱. مقدمه

دانش‌آموزان به‌عنوان نان‌آوران خانواده فردا، مصرف‌کنندگان، شهروندان و رأی‌دهندگان، بایستی بتوانند تصمیم‌هایی اقتصادی برای زندگی خود اتخاذ کنند. آن‌ها به‌عنوان اعضای جامعه با اطلاعات اقتصادی فراوانی بمباران می‌شوند و ممکن است به علت نداشتن شناخت کافی گمراه شوند. (میاساری^۱، ۲۰۱۵)؛ بنابراین، دانش‌آموزان به توانایی قضاوت اقتصادی نیاز خواهند داشت. برنامه درسی مدارس بایستی به آن‌ها در یادگیری مفاهیم اقتصادی و مهارت‌های تصمیم‌گیری کمک کند. منتظر گذاشتن دانش‌آموزان برای آموزش اقتصاد به آن‌ها در دوره دانشگاه عاقلانه نیست؛ زیرا بیشتر دانش‌آموزان تحصیلات رسمی خود را در پایان متوسطه کنار گذاشته و وارد بازار کار می‌شوند و حتی آن دسته از دانش‌آموزانی که وارد دانشگاهی می‌شوند ممکن است واحد درسی اقتصاد را انتخاب نکنند (سیدی و درتاج طلایی^۲، ۲۰۱۲). همه افراد جامعه ما بورس را نمی‌شناسند و با نحوه سرمایه‌گذاری در آن و فواید و سودمندی‌های ناشی از آن آشنا نیستند، این در حالی است که آشنایی با بورس و فعالیت در آن می‌تواند در زندگی اقتصادی مردم بسیار مؤثر باشد. تا همین سال‌های اخیر، بیشتر مردم پس‌اندازهای خود را فقط در بانک‌ها نگهداری می‌کردند و با راه‌های دیگر استفاده از اندوخته‌های خود آشنا نبودند؛ اما امروزه بسیار شنیده می‌شود که راه دیگری هم برای استفاده از پس‌اندازها وجود دارد و آن این است که یک فرد عادی می‌تواند در مالکیت واحدهای تولیدی و تجاری بزرگ مشارکت نماید و از نتایج مشارکت و سرمایه‌گذاری خود به‌سادگی بهره‌مند شود. بورس، امکان هر آنچه را که برای سرمایه‌گذاری و مشارکت در این مراکز لازم است فراهم آورده و علاوه بر نظارت دقیق و فعالیت‌های این مراکز، مطابق قانون مدافع حقوق سرمایه‌گذاران است (ابزری، صمدی و تیموری، ۱۳۸۷). کار اصلی بورس اوراق بهادار این است که زمینه‌ای فراهم می‌آورد تا دو گروه از مردم، به‌طور قانونی، در یک فعالیت اقتصادی شریک و علاوه بر تأمین نیازهای یکدیگر، از منفعت و سود این فعالیت بهره‌مند شوند. این دو گروه سرمایه‌گذاران و

---

1 Mayasari

2 Seyyedi & Dortaj Jalaee

سرمایه‌داران می‌باشند (آنکتاد^۱، ۲۰۱۷).

محیط چندرسانه‌ای و شبیه‌سازی شده آموزش بورس یکی از شیوه‌های جدید برای آموزش و یادگیری مفاهیم و اصول کلی حاکم بر بازار بورس و مبادله ارزهای خارجی بوده که از فن‌آوری‌های جدید آموزشی محسوب می‌شود. می‌توان با طراحی و به‌کاربردن یک محیط شبیه‌سازی و مجازی، ضمن متنوع و جالب کردن محیط یادگیری، فراگیران بدون خطر، بدون هزینه زیاد و ریسک‌پذیری به تجارب یادگیری دسترسی پیدا کنند و با پیچیدگی‌های زندگی واقعی آشنا شوند. اگرچه به علت جدید بودن کاربرد محیط‌های شبیه‌سازی در عرصه آموزش، تحقیقات زیادی در این زمینه صورت نگرفته، اما حاصل پژوهش‌های اندکی که در این حوزه صورت پذیرفته حاکی از تأثیر مثبت این محیط‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری در راستای تسهیل، تسریع و تعمق یادگیری بوده است (هاشمی^۲، ۲۰۱۰). گردلر معتقد است که ویژگی اساسی شبیه‌سازی آموزشی، ایجاد تعامل بین فراگیران و عناصر شبیه‌سازی و تعامل بین فراگیران با سایر افراد است (گردلر^۳، ۱۹۹۴). بورس اوراق بهادار به‌عنوان یک بازار متشکل، خود انتظام و رسمی، مهم‌ترین متولی جذب و سامان دادن صحیح منابع مالی موردنیاز فعالیت‌های مولد اقتصادی است و با جمع‌آوری نقدینگی جامعه و فراهم آوردن زمینه خرید و فروش سهام شرکت‌ها، ضمن به حرکت درآوردن چرخ‌های صنعت باعث تخصیص مناسب سرمایه و رشد و توسعه اقتصادی کشور می‌شود. در دنیای امروز به‌ندرت جراید مالی و اقتصادی روزی را بدون انتشار خبری در رابطه با موضوعاتی نظیر خصوصی‌سازی و عرضه اولیه سهام، سهام عدالت، انتشار اوراق مشارکت و اخبار بازار سرمایه پشت سر می‌گذارند. بدین ترتیب جایگاه آموزش و فرهنگ‌سازی مرتبط با بازار سرمایه در سطح عموم مردم آشکار می‌شود (جاویدی، ۱۳۹۶). ضرورت سرمایه‌گذاری برای رشد و توسعه اقتصادی هر کشور انکارناپذیر است. برای فراهم ساختن وجوه موردنیاز، به منابعی برای تأمین سرمایه لازم خواهد بود. بهترین منبع برای تأمین سرمایه، پس‌اندازهای مردم است. هدایت صحیح و درست وجوه سرگردان

1 UNCTAD

2 Hashmi

3 Gredler

طراحی الگوی برنامه درسی آموزش بورس به دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه؛ عجم و اکبری | ۵

به سمت سرمایه‌گذاری‌های مولد، افزایش تولیدات و رشد ناخالص ملی، ایجاد اشتغال و افزایش درآمد سرانه و نهایتاً رفاه عمومی را در پی خواهد داشت. پس باید یک سازوکار قوی، این پس‌اندازها را به‌سوی بخش‌های تولیدی سوق دهد و نیاز مالی آن‌ها را فراهم کند. در این فرایند، بورس اوراق بهادار می‌تواند سهم عمده‌ای داشته باشد چراکه سرمایه‌های مردم را به سمت تولید سوق داده و از طریق شرکت‌های کارگزاری به مؤسسات تولیدی و بازرگانی می‌سپارد. از لحاظ عرضه سرمایه نیز سرمایه‌گذاران باید بکوشند پس‌اندازهای خود را درجایی سرمایه‌گذاری کنند که بیشترین بازده را داشته باشد (شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹).

در بورس پتانسیل کسب ثروت بزرگ نهفته است؛ ولی داشتن پتانسیل به معنای این نیست که همه در بورس ثروتمند می‌شوند حقیقت این است افراد زیادی در بورس ضرر می‌کنند؛ ولی این باعث نمی‌شود بورس را نادیده بگیرد. بورس ارزش یادگیری دارد؛ زیرا با ورود به دنیای بورس، گذشته از اینکه می‌توان سود بیشتری از بانک به دست آورد، دانش و هوش مالی افراد رشد می‌کند (دوستار، محمد نژاد و جوادیان لنگرودی، ۱۳۹۶). مهم‌ترین توصیه‌ای که می‌توان در خصوص بورس کرد این است که بورس را فرابگیرید و دنبال کنید. فرصت‌های سودآوری زیادی در این بازار وجود خواهد داشت و از آن‌ها برای رشد پول خود استفاده کنید. خرید سهام یعنی اینکه یک بخش یک دارایی بزرگ را خریداری کرده‌اید و به سودی که سالیانه از این دارایی به دست می‌آید متناسب با دارایی هر فرد می‌تواند به او تعلق می‌گیرد این ساده‌ترین تعریفی است که می‌توان برای سهام ارائه داد (ژو، چان، جیانگ و یی^۱، ۲۰۱۳).

بورس برای سرمایه‌گذاران فواید زیادی از جمله مواردی مثل کسب درآمد، قابلیت نقد شوندگی، مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها و اطمینان از مکان سرمایه‌گذاری دارد که به تفکیک بررسی می‌شود. درآمد: مهم‌ترین هدف هر فرد از سرمایه‌گذاری کسب درآمد است. سرمایه‌گذاری در بورس می‌تواند از دو راه این خواسته را محقق سازد. نخست از طریق پرداخت سود ناشی از فعالیت کارخانه‌ها و شرکت‌ها و راه دوم از فعالیت‌های مفید و

مؤثر مدیران شرکت‌های مربوطه است که باعث افزایش قیمت سهام شرکت‌ها می‌شود که این به معنی افزوده شدن بر دارایی سهام‌داران است (عنایت‌اللهی، عسکرزاده، خواجه و ابطحی، ۱۴۰۳). قابلیت نقد شوندگی: کسانی که در بورس سرمایه‌گذاری می‌کنند اگر به پولشان نیاز پیدا کنند بسیار سریع‌تر از بسیاری از سرمایه‌گذاری‌های دیگر می‌توانند سهام خود را به پول نقد تبدیل کنند. برای این کار کافی است به اولین کارگزار بورس مراجعه نمایند و فرم تقاضای فروش سهامشان را تحویل دهند. سهولت فروش سهام طوری است که حتی در سخت‌ترین شرایط هم در صورتی که فرد سهام خود را اندکی کمتر از قیمت روز بازار ارائه نماید، در کمترین زمان سرمایه‌اش نقد خواهد شد. این در حالی است که بسیاری از سرمایه‌گذاری‌های دیگر فاقد این ویژگی می‌باشند (الحسن و ناکا، ۲۰۲۰). مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها: تصمیم‌گیری برای اداره شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس با نظر صاحبان سرمایه انجام می‌پذیرد. افرادی که سهام شرکت‌های بورسی را خریداری می‌کنند مطابق قانون می‌توانند در مجامع شرکت مربوطه حضور پیدا کنند و با شنیدن گزارش فعالیت‌ها از گردش کار شرکت آگاه شوند و همچنین با حق رأی خود نسبت به انتخاب هیئت‌مدیره، طرح‌های موردنظر و میزان سود تقسیمی به سهامداران شرکت اظهارنظر نمایند. این مزیت شرکت‌های بورسی سبب شده است که سهامداران بتوانند هم از فعالیت‌های شرکت آگاه شوند و هم در تصمیم‌گیری‌ها مشارکت داشته باشند (پوراسگندر رضی‌آباد، فضل‌زاده، احمدیان و نقدی، ۱۴۰۳). اطمینان از مکان سرمایه‌گذاری: بورس مکانی بسیار امن برای سرمایه‌گذاری است. برای اثبات این مدعا کافی است به قانون حاکم بر بورس توجه کنیم. بورس بر اساس قانون بازار اوراق بهادار تأسیس شده است و مطابق آن فعالیت می‌کند. در قانون علاوه بر این که کلیه فعالیت‌های بورس مشخص شده است و هر نوع فعالیتی با اخذ مجوز قانونی صورت می‌گیرد یک نهاد ناظر به نام "سازمان بورس" نیز در نظر گرفته شده تا بر تمامی فعالیت‌هایی که انجام می‌شود نظارت کند. نکته دیگر این که شرکت‌های بورسی بر اساس قانون موظف‌اند اطلاعات مجاز مربوط به خود را به‌طور مرتب در اختیار خریداران و فروشندگان قرار دهند. این کار

طراحی الگوی برنامه درسی آموزش بورس به دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه؛ عجم و اکبری | ۷

باعث شفاف شدن بازار می‌شود و بدین ترتیب هر کس که اطلاعات لازم را برای خرید و فروش در اختیار داشته باشد می‌تواند با اطمینان اقدام به معامله کند. نتیجه این که قانون حاکم بر بورس و سازوکارهای پیش‌بینی شده مکانی مطمئن برای سرمایه‌گذاری فراهم آورده است (شهرآبادی و بشیری، ۱۳۹۸). از آنجا که آینده اقتصادی و رشد و توسعه هر جامعه‌ای در دستان دانش‌آموزان است، آگاهی این قشر با بورس و نحوه به‌کارگیری سرمایه‌های آتی خود در این عرصه باعث می‌شود که دانش‌آموزان با ریسک کمتری در این عرصه وارد شوند و بهترین مکان برای آگاهی دادن در این زمینه مدارس می‌باشد. باتوجه به آنچه گفته شد، پژوهش حاضر به دنبال بررسی موارد زیر است:

اهداف:

- ۱) بررسی ویژگی‌های الگوی درسی آموزش بورس به دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه.
- ۲) بررسی اعتبار الگوی برنامه درسی بورس.

سؤالات:

- ۱) الگوی درسی آموزش بورس دارای چه ویژگی‌هایی است؟
- ۲) آیا الگوی درسی آموزش بورس از اعتبار لازم برخوردار است؟

۲. روش پژوهش

در پژوهش حاضر از روش سنتزپژوهی استفاده شده است. سنتزپژوهی که گاهی معادل فراتحلیل کیفی به کار می‌رود، ترکیب مشخصه‌های خاص مجموعه ادبیات تحقیق است. هدف سنتزپژوهی این است که تحقیقات تجربی را به منظور خلق تعمیم‌ها، ترکیب کند. تعمیم‌هایی که در آن، حدود مرزهای تعمیم نیز مشخص می‌شود. سنتزپژوهی به نظریه‌های مربوط توجه دارد، تحقیقی را که پوشش می‌دهد به‌طور منتقدانه تحلیل می‌کند و سعی دارد که تعارضات موجود در ادبیات را حل کند و موضوعات اصلی را برای تحقیقات آینده مشخص نماید (کوپر و هجز^۱، ۲۰۱۹). در این پژوهش از روش سندلوسکی و

که شامل تنظیم سؤالات پژوهش، بررسی نظام‌مند متون، جستجو و انتخاب منابع مناسب، استخراج اطلاعات منابع، تجزیه، تحلیل و ترکیب یافته‌ها، کنترل کیفیت و ارائه یافته‌ها می‌باشد استفاده شد. در این پژوهش محقق با جستجو در میان تحقیقاتی که در ارتباط با آموزش بورس انجام شده است، به استخراج مؤلفه‌ها پرداخته و با تحلیل موارد مذکور به یک مدل دست یافته است. قلمرو مطالعاتی در این تحقیق نیز کلیه کتاب‌ها و منابع چاپی و دیجیتالی در ژورنال‌های معتبر علمی پژوهشی در پایگاه‌های Magiran، SID و Noormags در بازه زمانی بیست‌ساله است. برای تحلیل داده‌ها از شیوه کدگذاری باز و محوری استفاده شد. گام‌های عمده و اساسی سنتز پژوهی دارای سه مرحله است که در این پژوهش نیز بکار رفته است.

مرحله	زیر مرحله	توضیحات
مرحله اول تعیین جغرافیای پژوهش و پژوهش‌هایی که مقرر است از یافته‌های آن‌ها استفاده شود.	الف) تعیین پارامترهای جست‌وجو مقالات و حوزه بررسی	پروژه‌های مربوط به ۴ دهه اخیر باشد گستره جغرافیایی: ایران و سایر اسناد بالادستی و کتب آموزشی - نوع پژوهش: مطالعات نظری و ارزیابانه و مطالعات تجربی
	ب) تعیین معیارهای انتخاب اسناد گردآوری شده مرحله قبل	مرتبط بودن با موضوع پژوهش حاضر
مرحله دوم نقد نظام‌مند اسناد منتخب	ج) تعیین راهبرد جست‌وجوی اسناد و پایگاه‌ها	تدوین کلیدواژه‌های مرتبط با آموزش هویت‌های ملی سایت‌های علمی معتبر Magiran، SID و Noormags است.
	الف) غربالگری درشت	مطالعه چکیده اسناد و کنار گذاشتن مقالات نامرتبط به موضوع اصلی
	ب) عنوان غربالگری	مطالعه کل متون اسناد و تفکیک مقالات
	ج) واکاوی اسنادی	اسناد باقی‌مانده مجدداً شبیه به مراحل کدگذاری بر اساس سؤالات پژوهش تشریح شدند و مورد بررسی قرار گرفتند

مرحله	زیر مرحله	توضیحات
مرحله سوم سنتز: خلق چیزی از عناصر جدا از هم	در این تحقیق از سنتز پژوهی استفاده شد. حوزه‌ای مشترک از پژوهش‌ها را ترکیب می‌کند. شیوه گردآوری اطلاعات مرور مقالات است و شیوه تحلیل مقالات به روش کدگذاری باز و محوری است.	بخش یافته‌های اسناد منتخب درباره آموزش هویت‌های ملی باهم یکجا جمع شده‌اند. سپس بازخوانی‌های مکرر و دقیق و همچنین مقایسه یافته‌های مشابه و متناقض (بارکد گذاری بارنگ‌های متفاوت) صورت گرفت.

برای اعتباریابی الگوی پیشنهادی نیز از دیدگاه چند تن از متخصصان در حوزه تعلیم و تربیت و برنامه درسی استفاده کردیم که آن‌ها به اعتباربخشی صوری و محتوایی پرداختند و یافته‌های این پژوهش مورد توافق و تأیید آنان قرار گرفت.

۳. یافته‌ها: طراحی برنامه درسی آموزش بورس

یافته‌های این پژوهش در قالب عناصر چهارگانه تایلر مورد تحلیل و ترکیب قرار گرفته است.

عناصر برنامه درسی از نگاه رالف تایلر شامل: هدف، محتوا، روش و ارزشیابی است.

اهداف

کسب رشد ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های اجتماعی، اخلاقی، اقتصادی و مفاهیم اقتصادی در ابعاد دانشی و مهارتی (قندهاری، ۱۳۹۷)؛ اهداف را در سه حیطه شناختی، نگرشی و مهارتی می‌توان تعیین کرد (نژاد مهدی، ۱۳۸۷) رشد مهارت‌ها و دانش اقتصادی، آماده‌سازی دانش‌آموزان برای انجام مسئولیت‌های شهروندی و تصمیم‌گیری اقتصادی درست برای آینده زندگی

نقش معلم

تصورات دانش‌آموزان از اثربخشی روش‌های تدریس معلم تأثیر مستقیمی بر افزایش انگیزه و کاهش مشکلات یادگیری موضوعات اقتصادی دارد (پرتی وی، خفید و ست

یاهارما^۱، ۲۰۱۹)؛ معلمان می‌توانند با مرتبط ساختن موضوعات و محتوای کتاب‌های درسی به علایق قبلی و تجارب زندگی روزمره دانش‌آموزان تربیت اقتصادی را محقق سازند (شنل و لوئروالد^۲، ۲۰۱۹) سطح استفاده معلم از منابع آموزشی تأثیرات مهمی بر اثربخشی تدریس مفاهیم و موضوعات اقتصادی دارد (بادموس، آگبتیو اولوی می سی و اومه ترزا^۳، ۲۰۱۶) بی‌کفایتی معلمان در تدریس، بر فرایند آموزش و یادگیری اقتصاد تأثیر می‌گذارد هنگامی که درک دانش‌آموزان از توانمندی‌های معلم پایین باشد، نگرش آن‌ها درباره درس اقتصاد نیز منفی است (ادو، گالوی و اولای^۴، ۲۰۱۴) معلم نقش راهنما و تسهیل‌گر را دارد و به‌عنوان کنترل‌کننده و منبع دانش مطرح نیست معلم‌ها با استفاده از کارتون‌ها و بازی‌های گروهی به‌عنوان راهبردهای آموزشی اضافی در تدریس مفاهیم و موضوعات اقتصادی به کسب تجربه یادگیری بیشتر و واقعی‌تر دانش‌آموزان کمک می‌کنند معلمان برای اثربخش بودن آموزش اقتصاد خود را ملزم به استفاده از مثال‌های مرتبط با زندگی می‌دانند اهداف معلمان از تدریس اقتصاد از پشتیبانی مدیریت مدرسه و همچنین شایستگی علمی برای تدریس تأثیر می‌پذیرد شایستگی‌های علمی و حرفه‌ای، مسئولیت و تجربه معلم و منابع آموزشی مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر یادگیری اقتصاد در مدارس متوسطه هستند.

نقش دانش‌آموز

یادگیرنده در آموزش اقتصاد (بورس) فعال است و دانش‌آموزان با به‌کاربردن ابزارها و ساختن اشکال و بازسازی ذهنی ساختارها در ذهن خود مفاهیم را یاد می‌گیرند.

محتوا

برای آموزش بورس به‌عنوان هدف کلی باید فراگیران را ابتدا با مفاهیم اساسی در سرمایه‌گذاری، تعریف بورس، انواع و ساختار بورس، چرایی و فواید سرمایه‌گذاری در بورس آشنا کنیم تا دانش‌آموزان نسبت به سرمایه‌گذاری و بورس اوراق بهادار یک

1 Pertiwi, Khafid & Setyadharna

2 Schnell & Loerwald

3 Badmos, AgbetiOluwayemisi & Umeh Theresa

4 Adu, Galloway & Olaoye

طراحی الگوی برنامه درسی آموزش بورس به دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه؛ عجم و اکبری | ۱۱

شناخت کلی پیدا کنند سپس برای این که فراگیران بتوانند به راحتی و با اطمینان خاطر در بازار بورس شروع به سرمایه‌گذاری کنند باید با نحوه خرید، فروش و معاوضه سهام، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌ها و پذیرش آن‌ها در بورس اوراق بهادار، سازوکار معاملات و شاخص‌های بورس، روش‌های تحلیل، ریسک و بازده، نظریه پرتفوی در سرمایه‌گذاری‌های مالی، روش‌های ارزیابی سهام‌های عادی، نهادهای مالی و ابزار مشتقه آشنا شوند. در پژوهش سیدی و احمدی با عنوان «تبیین عناصر برنامه درسی تربیت اقتصادی در دوره آموزش عمومی» به تبیین عناصر ده‌گانه برنامه درسی در ارتباط با تربیت اقتصادی پرداخته شده است همچنین در رابطه با محتوای تربیت اقتصادی به مفاهیم اساسی علم اقتصاد تولید، توزیع، مصرف، کار، کارآفرینی، درآمد، پس‌انداز، قیمت، سرمایه‌گذاری، تجارت، نیاز، مالکیت، بیکاری و پول؛ مفاهیم اخلاق اقتصادی نظیر (سبک زندگی، رفتارها، انصاف، انفاق، گذشت، ایثار)؛ احکام اقتصاد (خمس، زکات و معاملات) اشاره شده است (سیدی و احمدی، ۱۳۹۸). در پژوهشی که به بررسی میزان تأثیر محیط چندرسانه‌ای و شبیه‌سازی شده آموزش بورس بر میزان یادگیری دانشجویان پرداخته بود فراگیران از فعالیت در محیط شبیه‌سازی اظهار رضایت بیشتری نموده و یادگیری خود را در حد خوب برآورد نموده‌اند (هاشمی، مهدی‌زاده، پور اشرف و عزیزی، ۱۳۹۳)

مضامین اصلی محتوا شامل تاریخچه و ساختار، مفاهیم اساسی، صندوق‌ها، شرکت‌ها و نهادهای مالی، سازوکار معاملات، شاخص‌های بورس و روش‌های تحلیل، ریسک و بازده و ابزار مشتقه است.

روش

روش‌های تدریس تنوع وسیعی دارند، با توجه به اسناد، روش‌های یادگیری شامل بحث گروهی، حل مسئله، دریافت مفهوم، کاوشگری به شیوه محاکم قضایی، ایفای نقش و بارش مغزی است. (ابراهیمی هرستانی، ۱۳۹۷) استفاده از مدل جیگ‌ساو در فرایند یاددهی - یادگیری اقتصاد موجب موفقیت و پیشرفت دانش‌آموزان می‌شود. (عثمان، مسلم و

باسیا^۱، ۲۰۱۸) با استفاده از رویکرد یادگیری معکوس گروهی، عملکرد و انگیزه دانش‌آموزان برای یادگیری اقتصاد افزایش می‌یابد. (آمبنگوا و چو^۲، ۲۰۲۴) تلفیق پویای آموزش، یادگیری و ارزیابی، توجه به نظریه هوش‌های چندگانه برای تلفیق، توجه به سبک‌های مختلف یادگیری؛ توجه به فرایند یاددهی - یادگیری هدایت‌شده؛ مرتبط ساختن فعالیت‌های کلاس درس با ایده‌های بزرگ (ماسیمانگاه^۳، ۲۰۱۷)؛ استفاده از روش تناثرخوانی موجب آسان‌سازی درک مفاهیم اقتصادی می‌شود. (ولانداری و نارمادیتیا^۴، ۲۰۱۷) دانش‌آموزانی که اقتصاد را با روش یادگیری ترکیبی می‌آموزند، در مقایسه با سایر دانش‌آموزان، موفق‌ترند. (سینگ، شیوام و یادو وانشی^۵، ۲۰۱۶) ایجاد فضای مناسب در کلاس و مشارکت دانش‌آموزان در جریان یادگیری، پیش‌نیاز مهمی برای آسان‌سازی مسیر تفکر تحلیلی، پیشرفت تجارب یادگیری و رشد عاطفی دانش‌آموزان در رابطه با آموزش موضوعات اقتصادی است. (نظیر^۶، ۲۰۰۶) راهبرد سازمان دهنده تصویری در مقایسه با راهبرد توضیحی تأثیر بیشتری بر موفقیت دانش‌آموزان در درس اقتصاد دارد (اوزگبه و ماکسول^۷، ۲۰۱۶). استفاده از رویکرد ساختن‌گرایی به ایجاد محیط یادگیری‌ای کمک می‌کند که در آن دانش‌آموزان قادر به درک مطالب یاد گرفته می‌شوند و از سویی می‌دانند چرا یاد می‌گیرند. (روسار^۸، ۲۰۱۵) یادگیری خود راهبری در تربیت اقتصادی فرایندی است که ابتکار عمل در دست دانش‌آموزان است. (سیمینیکا و دومیترو^۹، ۲۰۱۳) استفاده از راهبرد نظریه تنوع یادگیری، کیفیت یادگیری را افزایش می‌دهد. (اوکو^{۱۰}، ۲۰۱۱) معلمان در آموزش اقتصاد از روش‌های دانش‌آموزمحور و معلم‌محور (سنتی و جدید) استفاده می‌کنند؛ تکالیف را به‌عنوان فعالیت‌های یاددهی - یادگیری به کار می‌برند.

---

1 Usman, Muslem & Basyah

2 Ambengwa & Chu

3 Msimanga

4 Wulandari & Narmaditya

5 Singh, Shivam & Yaduvanshi

6 Nazeer

7 Oziegbe & Maxwell

8 Roosaar

9 Siminica & Dumitru

10 Oko

طراحی الگوی برنامه درسی آموزش بورس به دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه؛ عجم و اکبری | ۱۳

(شاه، آئیونگک لین، مورلت و راجث^۱، ۲۰۲۴) روش‌های تدریس فعال، شایستگی‌های علمی و حرفه‌ای، مسئولیت و تجربه معلم و منابع آموزشی مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر یادگیری اقتصاد در مدارس متوسطه هستند. (مانجی^۲، ۲۰۰۱)

ارزشیابی

ارزشیابی یکی از مؤلفه‌های مهم و حساس فرایند برنامه‌ریزی درسی است. حساسیت و اهمیت ارزشیابی از آن روست که هیچ فعالیت انسانی، خصوصاً آن دسته از اموری که دارای پیچیدگی و ظرافت خاصی هستند، نمی‌توانند فارغ از بررسی کیفی و بهبود مستمر باشند. (فتحی و اجارگاه، ۱۳۹۵) مشاهده عملکرد به صورت محسوس و غیرمحسوس، ارزشیابی تکالیف، مقاله‌نویسی، مصاحبه یا گزارش به منظور خودانعکاسی دانش‌آموزان و سنجش عملکرد مشارکت در بحث‌های گروهی است. (ابراهیمی هرستانی، ۱۳۹۷) ارزشیابی میزان یادگیری دانش‌آموزان از طریق کارپوشه، سنجش عملکردی، سنجش مستقیم رفتار توسط والدین، بند نویسی، ریاضی و داستان فراهم شده است. (قندهاری، ۱۳۹۷) ارزشیابی هم تشخیصی، تکوینی و تراکمی است و مهم‌ترین روش‌های ارزشیابی در الگوی مورد نظر عبارت‌اند از: ارزشیابی مشارکتی، کتبی و عملی. (نژادمهدی، ۱۳۸۷) کاربرد هوشمندانه ارزشیابی تراکمی و تشخیصی؛ توجه دقیق به فرایندهای اجرا قبل از شروع ارزشیابی، ارزشیابی کیفی از فعالیت‌های دانش‌آموزان و توجه به فعالیت‌های یاددهی - یادگیری موقعیتی (ماسیمانگاه، ۲۰۱۷) نتایج یادگیری به صورت خود - ارزشیابی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. (سیمینیکا و دومیترو، ۲۰۱۳) ارزشیابی هم به شیوه تکوینی و در جریان آموزش انجام می‌شود و هم به شیوه پایانی برای پشت سر گذاشتن امتحانات نهایی. (کوسیمووا و خایتووا^۳، ۲۰۲۴)

---

1 Shah, Au Yong Lyn, Morlet & Rageth

2 Mwangi

3 Kosimova & Khaitova

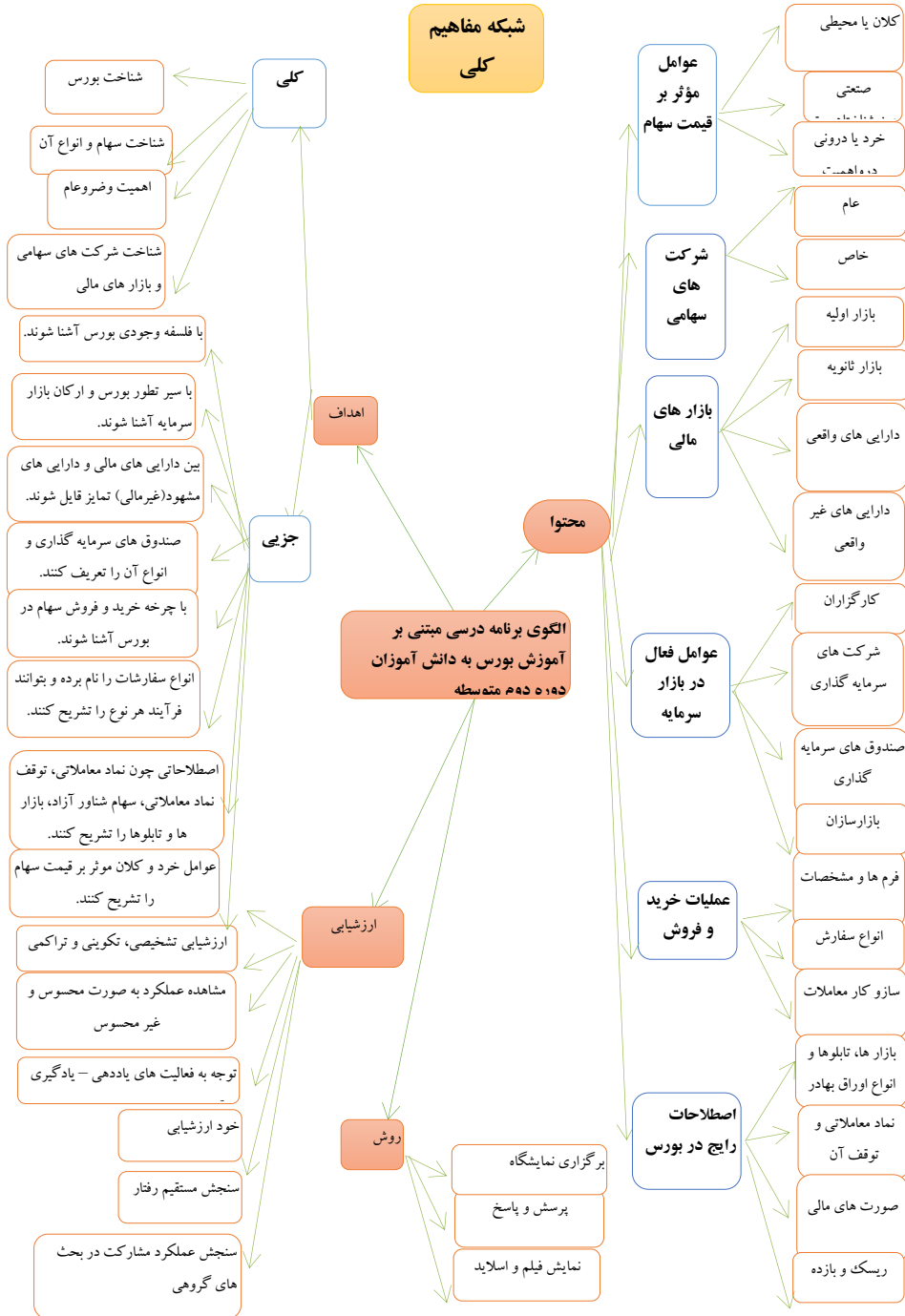
مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	ارجاع
الگو برنامه درسی مبتنی بر آموزش بورس به دانش آموزان دوره دوم متوسطه	اهداف کلی	شناخت بورس شناخت سهام و انواع آن شناخت شرکت‌های سهامی و بازارهای مالی اهمیت و ضرورت شناخت بورس	شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹. جاویدی، ۱۳۹۶. کتاب معلم اقتصاد دهم، سازمان برنامه‌ریزی آموزشی، ۱۳۹۱
	جزئی	با فلسفه وجودی بورس آشنا شوند. با سیر تطور بورس و ارکان بازار سرمایه آشنا شوند. بین دارایی‌های مالی و دارایی‌های مشهود (غیرمالی) تمایز قائل شوند. صندوق‌های سرمایه‌گذاری و انواع آن را تعریف کنند. با چرخه خرید و فروش سهام در بورس آشنا شوند. انواع سفارشات را نام‌برده و بتوانند فرایند هر نوع را تشریح کنند. اصطلاحاتی چون نماد معاملاتی، توقف نماد معاملاتی، سهام شناور آزاد، بازارها و تابلوها را تشریح کنند. عوامل خرد و کلان مؤثر بر قیمت سهام را تشریح کنند.	شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹. جاویدی، ۱۳۹۶.
	تاریخچه	بورس در گذر تاریخ معنای بورس سیر تطور بورس	شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹. جاویدی، ۱۳۹۶.
	مفاهیم	شرکت‌های سهامی شرکت و انواع آن ویژگی‌های شرکت سهامی سازمان یک شرکت سهامی شیوه‌های تأمین مالی (سهام سرمایه، اوراق قرضه)	شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹. جاویدی، ۱۳۹۶.
	بازارهای مالی	دارایی‌های مالی بازارهای مالی ازلحاظ سررسید (بازارهای بازار)	شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹.

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	ارجاع
		پول و بازار سرمایه) بازارهای مالی از لحاظ تقدم و تأخر مزایا و ارکان بازار بورس شرایط پذیرش شرکت‌ها در بورس شرایط پذیرش اوراق مشارکت در بورس بازار خارج از بورس	جاویدی، ۱۳۹۶. کتاب معلم اقتصاد دهم، سازمان برنامه‌ریزی آموزشی، ۱۳۹۱
	عوامل فعال در بازار سرمایه	کارگزاران شرکت‌های سرمایه‌گذاری صندوق‌های سرمایه‌گذاری بازار سازان شرکت‌های تأمین سرمایه شورای عالی بورس و اوراق بهادار سازمان بورس و اوراق بهادار شرکت بورس اوراق بهادار شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه شرکت مدیریت فن‌آوری بورس تهران	شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹. جاویدی، ۱۳۹۶.
	عملیات خریدوفروش	چرخه خریدوفروش سهام اصطلاحات مرتبط با عملیات خریدوفروش سهام	شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹. جاویدی، ۱۳۹۶. کتاب معلم اقتصاد دهم، سازمان برنامه‌ریزی آموزشی، ۱۳۹۱
	اصطلاحات رایج در بورس	نماد معاملاتی توقف نماد معاملاتی سهام شناور آزاد بازارها، تابلوها و انواع اوراق بهادار صورت‌های مالی صورت جریان وجوه نقد ارزیابی عملیات: بازده مجموع دارایی‌ها	شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹. جاویدی، ۱۳۹۶.

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	ارجاع
		انواع ارزش‌های سهام و ارزش بازار ریسک و بازده انواع شاخص‌های بورس	
	عوامل مؤثر بر قیمت سهام	عوامل کلان یا محیطی عوامل صنعت عوامل خرد یا درونی شرکت	شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹. جاویدی، ۱۳۹۶.
	روش	توجه به روش‌های یادگیری فعال (بحث گروهی)، حل مسئله، دریافت مفهوم، بارش مغزی و... تلفیق پویای آموزش، یادگیری و ارزیابی توجه به نظریه هوش‌های چندگانه برای تلفیق توجه به سبک‌های مختلف یادگیری و استفاده از رویکرد ساختن‌گرایی	شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹. جاویدی، ۱۳۹۶ کتاب معلم اقتصاد دهم، سازمان برنامه‌ریزی آموزشی، ۱۳۹۱
	ارزشیابی	ارزشیابی تشخیصی، تکوینی و تراکمی مشاهده عملکرد به صورت محسوس و غیر محسوس توجه به فعالیت‌های یاددهی - یادگیری موقعیتی خود ارزشیابی سنجش مستقیم رفتار سنجش عملکرد مشارکت در بحث‌های گروهی	شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹. جاویدی، ۱۳۹۶. کتاب معلم اقتصاد دهم، سازمان برنامه‌ریزی آموزشی، ۱۳۹۱

طراحی الگوی برنامه درسی آموزش بورس به دانش آموزان دوره دوم متوسطه؛ عجم و اکبری | ۱۷

بحث و نتیجه‌گیری

بازارهای مالی یکی از روش‌های فرایند تشکیل سرمایه است که نقش بسزایی در جمع‌آوری پس‌اندازهای کوچک و بزرگ، بهینه‌سازی گردش منابع مالی و هدایت آن‌ها به سوی مصارف و نیازهای سرمایه‌گذاری در بخش‌های مولد اقتصادی دارند. بازار بورس با کاهش ریسک و تجهیز و تخصیص مناسب منابع، می‌تواند به‌خوبی به افزایش سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی کمک نماید. کشورهایی که از بازار بورس توسعه یافته بهره‌مند هستند. در انجام سرمایه‌گذاری و دستیابی به رشد اقتصادی بالا نیز موفق‌تر عمل می‌کنند. نتایج برآورد مدل‌ها حاکی از آن است که با توجه به عدم توسعه یافتگی بورس تهران، اثر شاخص‌های توسعه بورس بر سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی بسیار ناچیز است. در واقع، در ایران عمده منابع سرمایه‌گذاری، اعتبارات اعطایی بانک‌ها هستند؛ لذا، به نظر می‌رسد با گسترش حجم بازار سرمایه کشور، از طریق ایجاد زمینه‌های مشارکت هرچه بیشتر مردم به‌وسیله گسترش فیزیکی و الکترونیکی بازار سهام، ضروری است به تعریف و طراحی ابزارهای متنوع سرمایه‌گذاری در بازار بورس اوراق بهادار و تسریع در امر خصوصی‌سازی بیش‌ازپیش توجه شود (حسن‌زاده و احمدیان، ۱۳۸۸). علی‌رغم نقش و اهمیتی که حوزه تربیت اقتصادی در رشد و پرورش قابلیت‌ها و استعدادهای دانش‌آموزان و تحقق اهداف نظام آموزشی دارد، در عمل ملاحظه می‌شود که مقوله مذکور از جایگاه مناسبی در برنامه درسی نظام آموزشی برخوردار نیست؛ لذا تحقیق کوشید در جهت طراحی الگوی برنامه درسی آموزش بورس، راهنمایی برای آموزش و پرورش در مدارس دوره دوم متوسطه فراهم آورد و درعین حال توجه بیش از پیش برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران نظام آموزش و پرورش را به این قلمرو تربیتی معطوف کرده تا اقدامات و تلاش‌ها در این زمینه با پشتوانه نظری قابل دفاع و با جدیت بیشتر تعقیب شود. بازار بورس از جمله بازارهای معاملاتی است که نقش به‌سزایی در رشد اقتصادی دارد. در واقع این بازار با جمع‌آوری پس‌اندازهای خرد و کلان بستری جهت کسب و کار و رونق اقتصادی فراهم می‌نماید. با توجه به شفافیت و قانونمندی که در این عرصه وجود دارد،

طراحی الگوی برنامه درسی آموزش بورس به دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه؛ عجم و اکبری | ۱۹

سرمایه‌گذاران می‌توانند با طی کردن مراحل آموزش سرمایه‌گذاری در بورس در زمینه تحلیل بنیادی و تحلیل تکنیکال با خاطری آسوده به سرمایه‌گذاری بپردازند.

با توجه به ضرورت آموزش بورس به دانش‌آموزان، در این مقاله پژوهش برنامه درسی آموزش بورس با توجه به اسناد و پژوهش‌های انجام‌شده به روش سنتز پژوهی و ترکیب عناصر در قالب عناصر چهارگانه‌ی برنامه درسی تایلر صورت گرفت. یافته‌های حاصل دارای ۵۲ مضمون پایه و ۷ مضمون کلی شامل: تاریخچه، شرکت‌های سهامی، بازارهای مالی، عوامل فعال در بازار سرمایه، عملیات خرید و فروش، اصطلاحات رایج در بورس، عوامل مؤثر بر قیمت سهام را برای آموزش بورس تبیین کردیم. (شهرآبادی و بشیری، ۱۳۸۹). در استفاده از روش‌های آموزشی معلم می‌تواند از روش‌های نوین، فعال و متناسب با سطح تفکر دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه استفاده کند. این روش‌ها شامل: بحث گروهی، حل مسئله، ایفای نقش، دریافت مفهوم، کاوشگری به شیوه‌ی محاکم قضایی و بارش مغزی می‌باشد. در این روش‌ها دانش‌آموزان فعال می‌باشند و با به‌کاربردن ابزار و بازسازی ذهنی ساختارها در ذهن خود، مفاهیم را یاد می‌گیرند و معلمان نیز نقش راهنما و تسهیل‌گر را دارند (رایان براون، ۲۰۰۶). همچنین، روش‌های ارزشیابی روش‌هایی از قبیل خود ارزشیابی، سنجش مستقیم رفتار، مشاهده عملکرد به صورت محسوس و غیر محسوس، توجه به فعالیت‌های یاددهی - یادگیری موقعیتی، سنجش عملکرد مشارکت در بحث‌های گروهی و استفاده از ارزشیابی‌های تشخیصی، تکوینی و تراکمی به صورت کتبی و شفاهی می‌باشد (ماسیمانگاه، ۲۰۱۷). در نهایت آموزش بورس امری مهم است که باید از سمت خانواده و آموزش‌وپرورش مورد توجه قرار گیرد تا دانش‌آموزان با خاطری آسوده بتوانند در بورس به سرمایه‌گذاری بپردازند.

منابع

- ابراهیمی هرستانی، اصغر (۱۳۹۷). طراحی الگوی برنامه درسی تربیت اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی برای دوره‌های ابتدایی و اول متوسطه. رساله دکتری. دانشگاه تبریز. دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.
- ابزری، مهدی، صمدی، سعید و تیموری، هادی (۱۳۸۷). بررسی عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در سهام در بورس اوراق بهادار (مطالعه موردی: بورس اوراق بهادار منطقه‌ای اصفهان). *جستارهای اقتصادی با رویکرد اسلامی*، ۵(۱۰)، ۱۳۷-۱۶۲.
- پوراسگندر رضی‌آباد، آرزو، فضل‌زاده، علیرضا، احمدیان، وحید و نقدی، سجاد. (۱۴۰۳). بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی بر تصمیمات سرمایه‌گذاری با نقش میانجی تحمل ریسک. *فصلنامه پیشرفت‌های مالی و سرمایه‌گذاری*، ۵(۱).
- پیغامی، عادل و نورانی، حیدر (۱۳۹۰). نقش برنامه درسی اقتصاد در برنامه‌تعلیم و تربیت رسمی و عمومی دنیا، ارائه یک برنامه عمل برای برنامه درسی مغفول. *فصلنامه نوآوری‌های آموزشی*، ۱(۳۷).
- جاویدی، احمد (۱۳۹۶). *آموزش سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار (سطح یک)*. تهران: بورس اوراق بهادار
- حسن‌زاده، علی، و احمدیان، اعظم. (۱۳۸۸). اثر توسعه بازار بورس بر رشد اقتصادی. *پول و اقتصاد*، (۲)، ۳۱-۵۲.
- دوستار، محمد، نژاد، علیرضا و جوادیان لنگرودی، مریم. (۲۰۱۷). بررسی تأثیر رفتار توده‌وار در ریسک‌پذیری مدیران شرکت‌های سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار تهران. *مدیریت‌داری و تامین مالی*، ۵(۲)، ۱۲۹-۱۴۸.
- سیدی، بتول و احمدی، پروین (۱۳۹۸). تبیین عناصر برنامه درسی تربیت اقتصادی در دوره آموزش عمومی. *فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران*، ۱۴(۵۵)، ۵-۴۴.
- شهرآبادی، ابوالفضل و بشیری، ندا (۱۳۸۹). *مدیریت سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار*. تهران: سازمان بورس اوراق بهادار.

طراحی الگوی برنامه درسی آموزش بورس به دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه؛ عجم و اکبری | ۲۱

عنايت اللهی، سینا، عسکرزاده، غلامرضا، خواجه، حمید و ابطحي، يحيی . (۱۴۰۳). مدلسازی عوامل رفتاری و بنيادی اثرگذار بر نوسانات بازار اوراق بهادار تهران. *فصلنامه اقتصاد دفاع و توسعه پایدار*، ۹(۳۳)، ۱۳۷-۱۵۷.

فتحي، کورش (۱۳۹۵). *اصول و مفاهيم اساسی برنامه‌ریزی درسی*. تهران: علم استادان. فنایي، سيد مجتبی؛ ذاکری، ناصر و رناني، محسن (۱۳۹۱). *کتاب معلم اقتصاد*. تهران: چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.

قندهاری، آزاده (۱۳۹۷). *طراحی الگوی مطلوب برنامه درسی تربیت اقتصادی برای دوره اول ابتدایی در جمهوری اسلامی*. رساله دکتری. دانشگاه تربیت مدرس تهران. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

نژاد مهدی، رقيه (۱۳۸۷). *آموزش مفاهيم پایه اقتصاد در دوره ابتدایی ایران و ارائه الگوی مطلوب*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

هاشمی، عارف؛ مهدی زاده، حسین؛ پور اشرف، یاسان اله و عزیزی، مریم (۱۳۹۳). بررسی میزان تأثیر محیط چندرسانه‌ای شبیه‌سازی شده آموزش بورس بر میزان یادگیری دانشجویان. *فصلنامه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*. (۱).

References

- Adu, E. O., Galloway, G., & Olaoye, O. (2014). Teachers' characteristics and students' attitude towards economics in secondary schools: Students' perspectives. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5 (16), 455.
- Alhassan, A., & Naka, A. (2020). Corporate future investments and stock liquidity: Evidence from emerging markets. *International review of economics & finance*, 65, 69-83.
- Ambengwa, B. S., & Chu, A. M. (2024). Flipped Learning Approaches and Student's Academic Performance in Economics in Selected Government Secondary Schools within the Bamenda Municipality, North West Region, Cameroon. *American Journal of Arts, Social and Humanity Studies*, 4(3), 1-17.
- Badmos, M. AgbetiOluwayemisi, A. & Umeh Theresa, U. (2016). Instructional Material: Level of use in teaching and learning of economics in secondary schools. Mainland Education District IV,

- Lagos State Nigeria. *Journal of Research & Method in Education (IOSR-JRME)*.6 (4): 107-112.
- Cooper, H., Hedges, L. V., & Valentine, J. C. (Eds.). (2019). *The handbook of research synthesis and meta-analysis*. Russell Sage Foundation.
- CTAD, U. (2017). The role of stock exchanges in fostering economic growth and sustainable development.
- Usman, B., Muslem, A., & Basyah, N. A. (2018). The effectiveness of using the jigsaw model to improve students' economics teaching-learning achievement. *The New Educational Review*, 51, 30-40.
- Gredler, M. (1994). *Designing and evaluation games and simulation: A process approach*. Gulf Professional Publishing, Houston, Texas.
- Hashemi, A. (2010). A study on the effect of multimedia and simulated teaching environments on stock exchange learning (Doctoral dissertation, MA Thesis, Islamic Azad University, Kermanshah Branch. [In Persian]
- Haskell, J. H., & Jenkins, S. J. (2003). Teaching economic principles through literacy methods. *J. Economics and Economic Education Research*, 4(2), 19-44.
- Kosimova, A., & Khaitova, G. T. (2024, December). FORMATIVE AND SUMMATIVE ASSESSMENT IN EDUCATION. In International conference on multidisciplinary science (Vol. 2, No. 12, pp. 55-57).
- Imam Jome, F. (2010). Student Economic Knowledge Assessment. *Journal of Social Science Education Growth*, 13(46), 50-57. [In Persian]
- Mayasari, A. S. (2015). ANALISIS KEBIJAKAN DIVIDEN, KEBIJAKAN UTANG DAN NILAI PERUSAHAAN PADA PERUSAHAAN SEKTOR PERTAMBANGAN YANG TERDAFTAR DI BURSA EFEK INDONESIA (BEI) PERIODE 2009-2013.
- Msimanga, M. R. (2017). *Teach and assess: A strategy for effective teaching and learning in Economic and Management Sciences* (Doctoral dissertation, University of the Free State).
- Mwangi, J. K. (2001). Determinants of learning Achievement in Economics in Kenyan Secondary Schools. *Unpublished Ph. D Thesis. University of Nairobi*.
- Nazeer, A. (2006). *Teaching economics at secondary school level in the Maldives: A cooperative learning model* (Doctoral dissertation, The University of Waikato).
- Oko, O. F. (2011). Effectiveness of Instructional Materials in Teaching and Learning of Economics in Public Secondary Schools in

- Onitsha North LGA. *Project, University of Nigeria*. Oziegbe, O. E., & Maxwell, O. (2016). EFFECT OF INSTRUCTIONAL MATERIALS ON SENIOR SECONDARY STUDENTS'ACHIEVEMENT IN ECONOMICS. *International Journal of Recent Advances in Multidisciplinary Research*, 3(6), 1563-1566.
- Pertiwi, R. S., Khafid, M., & Setyadharma, A. (2019). Factors influencing difficulties of learning economics (study in students of Kudus District High School). *Journal of Economic Education*, 8(1), 48-56.
- Phumaphi, J. (2011). *Family planning and economic growth*. Council on Foreign Relations.
- Roosaar, E. (2015). *CONSTRUCTIVELY ALIGNED ECONOMICS CLASS: ACHIEVING INTENDED LEARNING OUTCOMES BY USING CLASSROOM GAME* (Doctoral dissertation, Master's Thesis, University of Tartu, Faculty of Economics and Business Administration).
- Rosidah, K. K., Utomo, S. H., & Wahyono, H. (2019). *Pembelajaran Ekonomi Berdasarkan Nilai-Nilai Pancasila dan Pasal 33 UUD'45 melalui Pembelajaran Proyek* (Doctoral dissertation, State University of Malang).
- Seyedi, B., Dortaj, F., & Jalae, S. A. (2012). The Study of Economic Prerequisites of Development in the Primary Education Text-books. *Iranian Journal of Economic Research*, 16(49), 35-69.
- Schnell, C., & Loerwald, D. (2019). Interest as an influencing factor on student achievement in Economics: Evidence from a Study in Secondary Schools in Germany. *International Review of Economics Education*, 30, 100130.
- Seyedi, B., Dortaj, F., & Jalae, S. A. (2012). The Study of Economic Prerequisites of Development in the Primary Education Text-books. *Iranian Journal of Economic Research*, 16(49), 35-69.
- Shah, I. H., Au Yong Lyn, A., Morlet, G. M. A., & Rageth, L. (2024). The Impact of Student-Centered Teaching Strategies on Educational Attainment in Econometrics: Evidence from the UK. *Sage Open*, 14(2), 21582440241240844.
- Siminica, M., & Dumitru, A. (2013). Self-directed learning in economic education. *International Journal of Education and Research*, 1(12).
- Singh, S., Shivam, R., & Yaduvanshi, S. (2016). Effectiveness of blended learning in economics classroom. *International Journal of Academic Research and Development*, 1(4), 13-15.

- Wulandari, D., & Narmaditya, B. S. (2017). Readers Theater as a Tool to Understand Difficult Concept in Economics. *International Education Studies*, 10(5), 144-156.
- Xu, N., Chan, K. C., Jiang, X., & Yi, Z. (2013). Do star analysts know more firm-specific information? Evidence from China. *Journal of Banking & Finance*, 37(1), 89-102.

استناد به این مقاله: عجم، میثم، اکبری، محمد. (۱۴۰۳). طراحی الگوی برنامه درسی آموزش بورس به دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه، فصلنامه پژوهش‌های کیفی در برنامه‌ریزی درسی، ۵(۱۵)، ۱-۲۴. DOI: 10.22054/qric.2025.61546.332

Qualitative Research in Curriculum is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.